

ויזרע יצחק

שנה ה'

"בהר בחקתי"-אבות ה'
הפטרה:"ה' עזי ומעוזי"
כד' אייר תשע"ג

יוצא לאור ע"י מדרשת
"ויזרע יצחק"

זמני השבת	י"ב	ת"א	חיפה
פניסה	18:45	19:03	18:53
יציאה	20:00	20:03	20:04
ר"ת	20:39	20:36	20:37

הגיגים לפרשת השבוע

"וידבר ה' אל משה בהר סיני" (ויקרא כה' א)

לפי הספורנו הזכיר כאן משה רבינו את עניין השמיטה והיובל משום שהוא חשב שהם תכף נכנסים לארץ כמוכח ממה שאמר משה לחובב: "נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אותו אתן לכם" (במדבר י' כט), והזהיר משה על שמטת הקרקע בפרט משום שהעובר וחוטא בשמירת המצוה הזו יגלה מהקרקע ככתוב: "אז תרצה הארץ את שבתותיה" (ויקרא כו' לד) וכן העיד הנביא "עד רצתה הארץ את שבתותיה" (דהיי"ב לו כא).

"וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר" (ויקרא כה' א)

על השאלה המפורסמת: "מה עניין שמיטה להר סיני"? דהיינו מדוע הזכיר הכתוב: "בהר סיני" לפני שמצוה על מצות השמיטה? משיב החיד"א בספרו "נחל קדומים" שיש בכל שנה חודשיים שבהם מתבטלים מלימוד תורה והם החדשים ניסן ותשרי, כמו שאמר רבא לתלמידיו: "במטותא מיניכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא" (ברכות לה:). כלומר בחודשים ניסן ותשרי יתעסקו בקציר ובבציר, כדי שבשאר השנה יהיו פנויים ללמוד, יוצא שבמשך שש שנים זה מצטבר ל-12 חדשים, ולכן באה שנת השמיטה שבה אסור לטרוח בענייני פרנסה ויהיו פנויים ללמוד תורה כל 12 החדשים בכדי להשלים את 12 החדשים שביטלו בשש השנים. לכן כתוב "בהר סיני" לרמז על "בת הקול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" (אבות ו' ב) בסמיכות אל מצות השמיטה שבאה על מנת שיהיו פנויים בני ישראל ללמוד תורה, ולהשלים בזה את מה שחסרו מתלמוד התורה במשך שש השנים.

"וישבתם איש אל אוזוהו ואיש אל מישפוחתו תשובו" (ויקרא כה' ז)

מדוע מצייין הכתוב את השיבה אל המשפחה, "ואיש אל משפחתו תשובו", הלוא בשיבה אל האחוזה שבים במילא אל המשפחה? מכאן ה"משך חכמה" שהמצוקה הכלכלית גורמת לריחוק בין בני המשפחה כאשר כל אחד פונה לכיוון אחר בתורו אחר הפרנסה, זה פונה לצפון וזה לדרום לבקש טרפו ומזונו. ולכן מביטח הכתוב שלאחר שישבו "איש אל אחוזתו", כלומר ישובו בני האב לדור במקום אותו הורישו להם אבותיהם, יתקיים האיחוד של אנשי המשפחה שנאלצו להיפרד כאשר מכרו את אחוזותיהם והתרחקו זה מזה.

"אם בזקתי תלכו" (ויקרא כו' ג)

ה"אור החיים" הקדוש מביא ארבעים ושנים (42) תירוצים לשאלה מדוע נוקט הכתוב בלשון הליכה, "תלכו", בנוגע לקיום המצוות? אחד מהם הוא על פי המדרש שאומר שכבר כרא הקב"ה את האדם הראשון בעולם הזה הוא לא ברא אותו על מנת שישב בעולם הזה לעולמי עד, הגם שלא יחטא, ואדרבה זו ירידה ושפלות לאדם אם ישאר בעולם הזה, כי כל תכלית האדם ותקוותו היא להגיע לעולם העליון, שם יקצור את אשר זרע בעולם הזה, אלא כוונת הבורא המקורית היתה שהאדם יוכל לעלות לשמים ולאוצרות החיים בכל עת אשר יחפוץ, וכשירצה לעלות ולהשתעשע יעלה לעולם העליון נשמה יחד עם הגוף, כמו שמצאנו שעלה אליהו בסערה השמימה, אלא שבגלל חטא האדם הוצרך, לפני עלייתו לעולם העליון, להפשיט את עורו מעליו ולהניח את הגוף בעולם הזה. בא כאן הכתוב ללמדנו שבהתעצמות האדם בעסק התורה, יכול להגיע להשגה כזו שלא ירגיש במות אלא כאדם ההולך ממקום למקום, וכפי שמוכח בזוהר שהצדיקים אינם מרגישים בצער הפרידה מהעולם הזה, כרמוז בפסוק: "מתוקה שנת העובד" (קהלת ה' יא), מי שעובד את ה' שינתו, שהיא המיתה, מתוקה ועריכה עליו.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעלוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

יצחק בר שרה לוי ז"ל נלב"ע כ"ב אדר תשע"ג

דוד בן חיים ובריינדל ז"ל נלב"ע ב' אלול תשע"ב איריס בת מלכה ז"ל נלב"ע כ"א אב תשע"ב תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת :

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"אף אני אעשה זאת לכם" (ויקרא כו טז)

לפי הרמב"ן, כל האלות הכתובות בפרשת בחקתי מרמזות על גלות הבית הראשון, כי בימי הבית הראשון היה כל מה שכתוב בדברי הברית הזאת, הן הגלות והן הגאולה ממנו. שכן נאמר בתוכחות: "ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם" ונאמר: "להפרכם את בריתי", ומוזכר בהם במות וחמנים וגלולים וידוע שבימי הבית הראשון היו ישראל עובדים עבודת כוכבים ועושים את כל הרעות. עוד מזהיר הכתוב מפני החורבן: "והשימותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניתוחכם", גם העונשים אותם מזכיר הכתוב: חרב, חיה רעה, דבר רעב, ובסופו של דבר גלות, כל אלו ארעו לעם ישראל בזמן הגלות, כפי שמתאר הנביא ירמיהו. ומה שנאמר: "אז תרצה הארץ את שבתותיה... כל ימי השמה תשבות את אשר לא שבתה", מרמז על שנות הגלות שהן כנגד השמיטות שבטלו עם ישראל כפי שמובא בכתובים: "למלאת דבר ה' בפי ירמיהו עד רצתה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה שבתה למלאת שבעים שנה" (דה"ב לו כא). ומסכם הרמב"ן "אם כן דבר ברור הוא שעל הגלות ההוא דיבר הכתוב".

"אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני" (ויקרא כו לד)

"אלה המצות, שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה. אשר צוה ה' את משה, כדאי השליח לשולחו. את משה אל בני ישראל, כדאי השליח למי שנשתלח אצלו. אל בני ישראל, זכות ישראל גרמה. בהר סיני, שכולן נאמרו בסיני" (מדרש) אומר רבינו בחיי שהפסוק החותם את החומש נוקט בלשון "אלה המצות" הוא בכדי להורות שהמצות הן נצחיות וקיימות לדורות, וזאת מכיון שמשמעות המילה "אלה" היא לשון של עמידה וקיום לעד, מדובר בדברים שקיומם לא ימוט ולא ימעד, כלשון הכתוב: "אלה תולדות השמים והארץ" (בראשית ב, ו), שהם עומדים לנצח מצד בריאתם, וכן: "אלה פקודי בני ישראל לבית אבותם" (במדבר ב, ו).

הגיגים לפרקי אבות – ה'

ארבע מדות באדם... שלי שלך ושליך שלך עם הארץ (יג)

"האומר שלי שלך ושליך שלך ושליך שלך עם הארץ" (רש"י) רבי שמחה בונים מפשיסחא פירש את המשנה כך: איזהו עם הארץ אמיתי? זה האומר לקב"ה: "שלי שלך", דהיינו "יראת שמים", הנתונה ביד האדם, כפי שאמרו חז"ל: "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות לג:). שהיא "שלי" הוא אומר שהיא "שליך" כלומר, הוא מבקש מהקב"ה שידאג לו ל"יראת שמים". ומצד שני אומר הוא לקב"ה: "שליך שלי" דהיינו הדברים שהם בידיו של הקב"ה, כגון פרנסה, ממון ועושר, אומר הוא "שלי" כלומר אני אדאג לכך בעצמי בבחינת: "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח' יז).

"כל מוזלוקת שיהיא לשם שמים, סופה להתקיים. ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים" (יז) לפי הכתב סופר, מספק לנו התנא שבמשנה אפשרות להכיר ולדעת האם המחלוקת שלפנינו היא לשם שמים או שהיא איננה לשם שמים, איך? בזה שרואים שמחלוקת זו "אין סופה להתקיים". כלומר, כל מחלוקת שכבר מראש הכול רואים שאין סופה להביא טובה או תועלת ברור הדבר שזוהי מחלוקת ש"לא לשם שמים".

"איזו היא מוזלוקת שיהיא לשם שמים, זו מוזלוקת הלכל ושמיאי" (יז)

רבי יונתן אייבשיץ נאלץ לעזוב את העיר שבה כיהן כרב העיר וזאת עקב מחלוקת קשה שניהל נגדו תלמיד חכם ידוע, שהיה מגדולי העיר. לאחר שעזב את העיר שלח, רבי יונתן, מכתב אל אותו תלמיד חכם ובו כתב: מובא בגמרא: "שני תלמידי הדריים בעיר אחת ואין נוחים זה לזה בהלכה אחד מת ואחד גולה" (סוטה מט). אני מרוצה מזה, שנפל בחלקי להיות זה שגולה.

"עוֹ פְּנִים לְגֵיהֶנָּם" (כג)

"תחנונים ידבר רש, ועשיר יענה עזות" (משלי יח)

רבי חיים אליהו מיזל, רבה של לודו', מפרש את הפסוק לפי הכלל הידוע שכאשר מופיעה האות "ואו" בראש מילה משמעותה היא להוסיף על העניין הראשון. יוצא שהחלק השני של הפסוק בו מופיעה האות "ואו" לפני המילה "עשיר", "ועשיר יענה עזות", קשור לחלק הראשון של הפסוק, "תחנונים ידבר רש", ומוסיף עליו, כך שכוונת הכתוב "עשיר" היא למי שהיה בתחילה "רש" והוא כעת "עשיר", הוא זה אשר "יענה עזות". כי המציאות היא שעזי הפנים הגדולים ביותר על פי רוב אינם אלו העשירים מלידה, אלא דווקא אלה שהתעשרו זה עתה, אותם הגבירים החדשים שהיו לפני זמן לא רב אנשים פשוטים, בבחינת "עבד כי ימלוך" (משלי ל' כב).

לרפואת כל חולי ישראל ובכללם:

הרה"ג משה חזקיהו שליט"א בן שרה, אליהו בן אסתר, נעם אברהם בן רויטל.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) להשאלה בטלפון: 052-3268315

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק" (כולל מנחה וערבית) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו טלפון לפרטים: 052-3268315